

Oda do młodości Adama Mickiewicza

- *Oda do młodości* – programowy liryk zbudowany na zasadzie kontrastu pomiędzy starym, zgnuśniałym światem (oświecenie) a nową, pełną zapału rzeczywistością, należącą do młodych (romantyzm). Ten kontrast to dominanta kompozycyjna utworu.
- Cały utwór jest apostrofą i apoteozą młodości i zawiera w sobie cechy poetyki oświeceniowej i romantycznej – jest to bowiem utwór z pogranicza epok.

Tytuł

Słowo oda w tytule jest nowatorsko zastosowany, bowiem wskazuje gatunek zarezerwowany dla opiewania zjawisk godnych czci i szacunku. Zwrot frazeologiczny „do młodości” określa młodość właśnie jako takie godne czci i szacunku zjawisko.

To nowość w dziejach kultury, która do początków XIX wieku uprawiała raczej kult starości – to ze starością wiązano wartości godne propagowania i utrwalania: dojrzałość, mądrość, rozsądek, zrównoważenie psychiczne.

Tytuł gloryfikuje młodość, podkreśla jej rangę, widzi sens w jej buntowniczych skłonnościach.

Gatunek

Oda – z greckiego *aoide* – pieśń – to starożytny gatunek poezji bohaterkiej, opiewającej czyny i postawy herosów we wzniosłym, patetycznym stylu.

Przesłanie utworu

Świat pogrążony jest w mroku – zły, pozbawiony uczuć – bo rządzi nim starość. Tylko duch młodości może zmienić go na lepsze. Poeta nawołuje do zmian. Przyszłość należy do młodych. W efekcie ich działań ustaną wojny i niepotrzebne spory, zapanuje braterstwo. Świat będzie wolny od przesądów, przemocy – będzie w nim dominować radość. Tak rozumiany wiersz staje się swego rodzaju rozrachunkiem z klasycyzmem, a zarazem manifestem rodzącego się romantyzmu.

Oda do młodości – przegląd strof

- Początek to apostrofa do młodości. Jest w niej cień eposowego zwrotu poety do muzy o pomoc w tworzeniu. To znak apoteozy pojęcia młodości.
*Bez serc, bez ducha, to szkieletów ludy;
Młodości! dodaj mi skrzydła!Obraz starych
Niechaj, kogo wiek zamroczy,
Chyląc ku ziemi poradlone czoło,
Takie widzi świata koło,
Jakie tępymi zakreśla oczy.*
- Kontrastowa wizja i misja młodości.
Młodości! ty nad poziomy

*Wylatuj, a okiem słońca,
Ludzkości całe ogromy
Przeniknij z końca do końca.*

- Odezwa do młodych – warto zauważyć wezwanie do solidarnego, zespołowego działania. W pełnym romantyzmie tak nie będzie – bohater będzie działał samotnie.
*Razem, młodzi przyjaciele! ...
szczęściu wszystkiego są wszystkich cele;
Jednością silni, rozumni szalem* Aluzja do mitologicznego Herkulesa – odwołanie do antyku to także cecha klasyczna.
*Dzieckiem w kolebce kto łeb urwał Hydrze,
Ten młody zdusi Centaury;
(...)
Młodości! orla twych lotów potęga,
Jako piorun twoje ramię.* Pełna optymizmu ostatnia strofa. Jutrzenka swobody stała się powszechnym symbolem.
*Pryskają nieczułe lody
I przesądą światło ćmiące.
Witaj, jutrzzenko swobody,
Zbawienia za tobą słońce!*

Oda do młodości – utwór klasyczny czy romantyczny?

Elementy oświeceniowe (klasycystyczne)

- sam gatunek – oda należy do gatunków klasycznych i ma rodowód antyczny;
- motywy mitologiczne (lot ikaryjski, porównanie siły młodości do mocy Heraklesa);
- ton wysoki metaforyki utworu („nektar żywota”, „nowości kwiat”);
- dwudzielna kompozycja: kontrast między obrazami gnuśnej starości a rewolucyjnej młodości;
- wykrzyknienia i apostrofy charakterystyczne dla stylu retorycznego „Młodości! dodaj mi skrzydła!”;
- propagowanie ideałów oświeceniowych: wiara w możliwość ulepszenia świata; wiara w przyjaźń i braterstwo; jednostka podporządkowana zbiorowości – przekonanie o wyższości działań zbiorowych nad indywidualnymi.

Elementy romantyczne

- podmiot liryczny jako jednostka wybitna, romantyczny przywódca;
- namiętność, entuzjazm, pragnienie gwałtownych zmian;
- kultywowanie młodości jako potężnej siły tworzącej, kreatywnej (młodość wylatuje nad poziom, to romantyczna wizja jednostki wywyższonej ponad tłum), negowanie starości jako wartości samej w sobie;
- romantyczne hasła buntu, przekraczania granic wyznaczonych przez myślenie racjonalne, kierowanie się intuicją i romantycznym „szalem” (wiara w entuzjazm – „ruszymy z posad bryłę świata”);
- leksyka łamiąca zasadę decorum (odpowiedniości formy i treści), na przykład: „wody trupie”, „płaz w skorupie”. Według norm klasycznych nie ma na nie miejsca w odzie.

Kim jest podmiot liryczny

To nawołujący do przemiany świata natchniony romantyczny przywódca. Jest jednym z tych, do których się zwraca – czyli jednym z odbiorców swego apelu – lecz zarazem kimś wyjątkowym: kimś, kto nie waha się stawiać przed sobą i współtowarzyszami celów niezwykłych.

Pod koniec utworu przyjmuje pozę natchnionego wieszczka przewidującego upadek starego świata i powstanie na jego gruzach nowej jakości: świata szczęśliwego, pozbawionego przesądów i wszelkich innych form zniewolenia – a to za sprawą siły młodości.

Sens i przesłanie *Ody do młodości*

- ***Oda do młodości*** Mickiewicza powstała w 1820 r. Stała się wierszem-manifestem, realizacją programu młodych, hymnem młodzieży romantycznej.
- Zestawia dwa obrazy – starego, zgnusiałego świata, gdzie nad „wody trupie wzbil się jakiś płaz w skorupie”, oraz nowej, pełnej zapału rzeczywistości, którą stworzyć może tylko młode pokolenie.
- Utwór jest apostrofą do potężnej siły młodości. Oto młodość jest w stanie „przypiąć skrzydła do ramion”, wynieść.
- We wstępie utworu łatwo odczytać pragnienie lotu wzwyż, ponad ziemię, wysoko do jasności słońca. Lot taki dokonuje się w wyobraźni twórcy. Jest to nowe ujęcie podmiotu mówiącego, kreuje romantyczny etos poety, który na podobieństwo Stwórcy patrzy na świat i ludzi z kosmicznej perspektywy. Będzie przywódcą wydającym rozkazy.
- Co widać z lotu ptaka?
Ziemia jawi się jako obszar gnuśności zalany odmgętem, skryty ciemnością, zaś na jej powierzchni – samolubny, samotny w swoim egoizmie „płaz w skorupie” – metaforyczne uosobienie starych klasyków.
- Lecz nad tą smutną planetą błyska jakaś jutrzienka – oznacza zmiany – młodość. Następuje kolejna apostrofa – do młodych przyjaciół, o to, by działać wspólnie, z poświęceniem i w myśl hasła oko za oko – „gwałt niech się gwałtem odciska”...
- Utwór zawiera wiele nakazów: zwalczaj w sobie słabość, weź za wzór Heraklesa – *Dzieckiem w kolebce kto łeb urwał Hydrze ten młody zdusi Centaury* – tylko ktoś wyjątkowy może przewodzić pozostałym.
- Utwór kończy optymistyczna wizja – jesteśmy świadkami chwili, gdy „świat rzeczy stanął na zrębie” – czyli zaczyna istnieć od początku i „pryskają nieczułe lody”, pojawia się jutrzienka swobody zapowiadająca „zbawienia słońce”.

Znaczenie

- Swoisty hymn młodych, dowód na to, jak ważnym ideałem i wartością dla romantyków była młodość. Jest ona zdolna czynić cuda, poruszyć świat, zwyciężyć zastarzałe zło.
- Przeciwstawiana jej starość, przedstawiona tu została z obrzydzeniem i pogardą: *Bez serc, bez ducha, to szkieletów ludy...*

Rola utworu w polskiej kulturze

W okresie powstania listopadowego uznawany był za manifestację uczuć patriotycznych oraz wiary w możliwość odzyskania przez Polskę niepodległości i swobód politycznych. Przez lata uważany za jeden z najważniejszych polskich wierszy.

Oda do młodości na maturze

Kusi zestawienie *Ody do młodości* Adama Mickiewicza i *Do młodych* Adama Asnyka.

- W przypadku powyższych utworów musisz wiedzieć, że obydwa to manifesty pokoleniowe, ale pokoleń mających zupełnie odmienne ideały.
- Zauważ różnice w kreacji podmiotu lirycznego:
 - w *Odzie...* identyfikuje się on z młodymi, jest jednym z nich,
 - w wierszu Asnyka występuje z pozycji kogoś starszego i doświadczonego.
- Zasadniczą różnicą jest stosunek do przeszłości – w romantycznym utworze jest mowa o budowaniu nowego świata na gruzach starego, w pozytywistycznym – o szacunku do dorobku poprzednich epok.
- Zwróć też uwagę na imperatywy, jakie obydwa utwory kierują do młodych odbiorców. Koniecznie odwołaj się do ideałów obu epok.
- Pytanie dotyczące *Ody do młodości* to najprawdopodobniej sposób portretowania młodości i starości: wówczas nie pomin podanych terminów: kontrast, personifikacja, apoteoza.

Zobacz:

Analizując tekst, zauważ

- **Epitety** – skontrastowane:
 - martwy świat, tępe oczy, wody trupie (to starość)
 - Rajska dziedzina, złote malowidła, słodki nektar (młodość).

- **Apostrofy do młodości!**
„Razem, młodzi przyjaciele!” daje efekt apelu, wzywa do wspólnego działania, podkreśla konieczność współpracy, łączenia się we wspólnym działaniu.
- **Porównanie homeryckie**
*Dzieckiem w kolebce kto łeb urwał Hydrze,
Ten młody zdusi Centaury,
Piektu ofiarę wydrze,
Do nieba pójdzie po laury.*
W tych wielokrotnie cytowanych słowach znajdujemy nawiązanie do czynu Heraklesa, który – pokonawszy jako dziecko stugłowego potwora, Hydrę – stał się z czasem symbolem siły i odwagi, zdolnej pokonać każde przeciwieństwo (uosabiają je centaury). Porównany do Heraklesa młody człowiek dysponuje taką właśnie siłą; doskonaląc się w jej używaniu, będzie gotów do wielkich działań dla dobra ludzkości.
- **Metafory**
na przykład:
*Obszar gnuśności zalany odmętym:
To ziemia!*
Oto obraz świata zamieszkanego przez ludzi mało aktywnych, biernie poddających się schematom.
- **Alegoria**
*(...) płaz w skorupie,
Sam sobie sterem, żeglarzem, okrętem;
(...)
To się wzbija, to w głąb wali:
Nie lgnie do niego fala ani on do fali,*
To alegoryczny obraz pozbawionej głębszego sensu, nietwórczej, egoistycznej egzystencji samolubnych, niewspółpracujących na rzecz powszechnego dobra jednostek.
- **Personifikacje i animizacje**
*Młodości! ty nad poziomy
Wylatuj, a okiem słońca
Ludzkości całe ogromy
Przeniknij z końca do końca*
Inny przykład:
*Młodości! orla twych lotów potęga,
Jako piorun twoje ramię.*
Obrazują siłę i rozmach młodości. Zastosowany w metaforach motyw lotu podkreśla niemal nieograniczone możliwości młodości, jej niezwykłą przenikliwość i zdolność do wielkich czynów, a także wznoszenie się ponad przeciętność.
- **Symbole**
– zwłaszcza końcowy obraz symboliczny:
*Pryskają nieczule lody,
I przesądy światło ćmiące.
Witaj, jutrzeńko swobody,
Zbawienia za tobą słońce!*
Ukazuje świat po przemianach, które nastąpią dzięki działaniu młodości: będzie on

radosny, piękny, wolny od przesądów i przemocy. „Jutrzenka swobody” symbolizuje świt, początek radosnej wolności.